

MAGIE-VRĂJITORIE: TRECUT ȘI PREZENT*

Alina Lakatos-Iancu**

Abstract: *We live in a society in which magic and witchcraft are most likely viewed as contradictory. Acceptance, non-acceptance, indifference, fear, way of life, tradition or the clock. It is interesting that although the temptation not to accept witchcraft predominates, it is found that the best Holywodian screenplays are usually outlined in the sphere of magic, witchcraft, special effects of the unseen and the unseen, screenings widely appreciated by both adults and of children. Movies such as the series of the wizard and adventurer Hary Potter, The Wizard of Oz, The Lord of the Rings, The Classic Movie Samantha are just some of the soundtracks of cinema, successful films appreciated and watched even today. Studying the occult has always been a challenge, because no witchcraft practitioner reveals his secrets. Moreover, the specialized literature approaches this topic superficially, being conditioned by the difficulty of communicating with the practitioners of the occult, especially in the situation when they are of Roma ethnicity. From my own experience and research at the level of the Roma community, I concluded that there is a certain fear of people in general towards clairvoyants, fortune tellers, wizards, especially the fear of not being cursed. From the first attestation at European level in 1100, the Roma were called riddles and magicians, known for centuries in Greece as atsiganos. Deepening this theme requires a systematic approach that displays magic-witchcraft from several perspectives and the way it was perceived, accepted, punished, validated or promoted from both religious and mythological vision but also present. The factual situation is controversial, this being generated by the way in which man perceives from his own perspective magic and witchcraft. Often, the members of the Romanian society attribute the witchcraft to the Roma ethnic groups, even going so far as to look at this practice as a profession inherited by the Roma, known only by them and no one else would practice it. In order to relate to this*

---

* Această lucrare a beneficiat de sprijin financiar prin proiectul „Cercetare doctorală și postdoctorală de calitate, inovativă și relevantă pentru piața muncii”: POCU/380/6/13/124146, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

** Doctorand, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca; e-mail: lniancu@yahoo.com

„Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca. Series Historica”, LIX, 2020, Supliment, 2, *Lucrările conferinței internaționale online „ROMANIA-ITALIA-EUROPA. Evoluții istorice - Dinamici culturale - Relații internaționale”, 16-18 septembrie 2020*, p. 709-720.

hypothesis, the study will also illustrate how the Roma people in terms of their origin, practices or way of life relate to occult practices.

Keywords: magic, decant, spell, soothsayer, curse

Trăim într-o societate în care magia și vrăjitoria sunt privite cel mai probabil contradictoriu: acceptare, neacceptare, indiferență, teamă, mod de viață, tradiție sau ceas de cumpănă.

Totuși, vrăjitoria, magia este din ce în ce mai vizibilă în viața de zi cu zi a majorității, promovată într-atât încât societatea a ajuns să o accepte și în cel mai rău caz să depindă de ea. Am putea etala din acest punct de vedere, horoscopul. Citirea zilnică a acestuia a devenit pentru mulți dintre noi o obișnuință, credem în ceea ce ne spun astrele, depindem de horoscop și ajungem uneori să ne croim viața, căsnicia și modul de viață în funcție de ceea ce ne transmite zilnic acesta. Apoi, nu putem să nu remarcăm multiplele strategii de marketing și publicitate promovate în vânzarea produselor. Toate au o utilitate și o inovație magică indeferent dacă vorbim de o jucărie, aparatură electronică, obiect de uz casnic sau articol vestimentar. Acestea sunt promovate mai degrabă nu din punct de vedere al utilității și al calității acestora, ci din cel al nemaivăzutului, unicatului, a caracterului magic ce îl conferă acestea. S-ar putea prezenta multe astfel de exemple care să confirme faptul că magia-vrăjitoria e prezentă în viața noastră de zi cu zi. Ea este vizibilă atât în ceea ce facem cât și în ceea ce ni se și oferă raportat așteptărilor noastre.

Încă din vechile timpuri, magia-vrăjitoria și-a făcut loc în societate. Fie ca fost privită ca mit, dar sau blestem, vrăjitoria și-a făcut simțită prezența.

Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, vrăjitoria semnifică totalitatea mijloacelor prin care se crede că în mod miraculos se poate schimba realitatea. O altă notă explicativă a termenului vrăjitorie cataloghează pe lângă semnificația în sine și statulul celor ce practică vrăjitoria.

„Vrăjitorie, vrajă, vrăjire (rar), vrăjitură (pop.), boscoană (reg.), farmazonie (pop.), maleficiu (livr.), farmec, fermecare, fermecătorie (pop.), solomonie (pop.), solomonire (pop.), descântec, descântătură, descântat, obroceală, șișcărie (reg.); magie, exorcism, taumaturgie. Fermecătură. Sortilegiu. Vrăjitor, vraci (pop.), solomonar (pop.), farmazon (pop.), fermecător, descântător; mag, magician, exorcist, taumaturg. Vrăjitoare, vrăjitoreasă, vrăciță (înv. și arh.), farmazoană (pop.), fermecătoare, descântătoare, babornită, meștereașă (rar), meșteriță (pop.), năzdrăvană, șișcă (reg.), vidmă (reg.), zîrnoaică (reg.); magiciană. *Adj.* Vrăjit, fermecat. Vrăjitor, fermecător (pop.), descântător. Vrăjitoresc, de vrăjitor; magic, exorcist. *Vb.* A face vrăji, a vrăji, a

lega, a bosconi (reg.), a fermeca, a face farmece, a pune cuiva ulcica, a-i face cuiva cu ulcica, a solomoni (pop.), a descînta, a obrocî. V. prezicerea viitorului¹.

Conform acestei note definitorii însemnătatea termenului vrăjitorie, reflectă de fapt modul în care omul se raportează la această practică. Acceptarea sau respingerea vrăjitoriei derivă tocmai din aceste caracteristici. Deseori, oamenii, societatea per ansamblu văd în vrăjitorie fie ceva de natură diabolică fie divină, senzațională, fenomenală. Două percepții distincte cu privire aceeași tematică. Respingem vrăjitoria, o considerăm ca fiind ceva grotesc, dar acceptăm să fim, metaforic vorbind, vrăjiți. Înclinăm mai degrabă în a nu apela la vrăjitorii dar în același timp suntem implicați în sărbătorirea zilei morților și a Halloween-ului.

Dacă vrăjitoria este privită atât de contradictoriu, următoare ipoteză s-ar rezuma la modul în care este percepută magia. Termenul magie este de fapt un sinonim al vrăjitoriei și semnifică, conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, un ansamblu de procedee oculte prin care se crede că pot produce fenomene miraculoase.

Magia, față de vrăjitorie este mult mai vizibilă și mai acceptată la nivelul societății. Magia, nu este percepută ca un lucru de care să te ferești ci mai degrabă suntem părtași acesteia. De regulă omenirea atribuie magiei conotații precum miracol, încântare, dorință, caracter inedit, nemaivăzut. De cele mai multe ori folosim sau auzim formulări precum „Magia Crăciunului”, „Miracol de la Dumnezeu”, „Totul e frumos, totul e magic”, „Magia cărților” etc. Acceptăm magia în viața noastră, mai mult ne bucurăm de ea și de cele mai multe ori ne așteptăm ca în viața noastră să aibă loc o magie fie că e vorbim de familie, mod de viață, realizări profesionale, credință sau noroc. Gravitatea actelor magice nu e generată de abordarea metaforică a magiei și de percepția acesteia prin prisma necunoscutului a dorinței sau a miracolului ci de modul în care limităm magia în viața noastră. Depășirea limitei are ca rezultat pierderea controlului și dirijarea emoțiilor în sfera imaginară. Oamenii au dorințe, așteptări, speră într-un miracol și perseverează în obținerea a ceea ce-și doresc. Ei caută calea cea mai ușoară și folosesc orice mijloc propice care să le satisfacă nevoia. Deseori magia e privită ca o porțiță ce le poate aduce succese rapide și sunt gata să se aventureze într-o astfel de experiență.

Din punct de vedere religios, vrăjitoria-magia este înțeleasă ca fiind invocarea puterii demonice în ajutorul oamenilor, în locul lui Dumnezeu, în scopul împlinirii unor dorințe omenești. Aceste practici oculte sunt foarte variate: vrăjile de dragoste, ghicitul în cafea, ghicitul în cărți, etc. De fiecare dată când sunt menționate aceste practici în Biblie, ele sunt condamnate de Dumnezeu care ne cere și nouă să le condamnăm categoric. Iată ce spune unul din aceste pasaje:

¹ *Dicționar analogic și de sinonime al limbii române*: <https://dexonline.ro/definitie/vr%C4%83jitorie>, accesat 14.07.2020.

„Să nu fie la tine nimeni care să-și treacă pe fiul sau pe fiica lui prin foc, nimeni care să aibă meșteșugul de ghicitor, de cititor în stele, de vestitor al viitorului, de vrăjitor, de descântător, nimeni care să întrebe pe cei ce cheamă duhurile sau dau cu ghiocul, nimeni care să întrebe pe morți. Căci oricine face aceste lucruri este o urâciune înaintea Domnului; și din pricina acestor lucruri va izgoni Domnul Dumnezeul tău pe aceste neamuri dinaintea ta. Tu să te ții în totul totului tot, numai de Domnul Dumnezeul tău. Căci neamurile acelea pe care le vei izgoni, ascultă de cei ce citesc în stele și de ghicitori; dar ție, Domnul Dumnezeul tău nu-ți îngăduie lucrul acesta”².

Interesant e faptul că, deși practicile oculte sunt condamnate de Dumnezeu, conform Bibliei au avut loc o serie de evenimente care, par a fi contradictorii poruncilor dumnezeiești. La nașterea pruncului Isus, au fost martori trei magi. Se spune despre aceștia că stăpâneau taine grele din lumea magiei și că știau să citească în mersul astrelor. Totuși, Biserica îi consideră pe magii de la Răsărit înțelepți pentru că lor li s-a descoperit Nașterea lui Hristos. Înțelepciunea lor e evidențiată și de faptul că nu s-au lăsat înșelați de vorbele lui Irod și nu i-au dat de veste când l-au găsit pe pruncul Isus. Dacă Dumnezeu condamnă magia, ce semnifică de fapt prezența magilor la nașterea lui Isus, eveniment extrem de important în tradiția creștină. Biblia relatează faptul că rolul magilor a fost de a împlini profeția lui Isaia, care spune: „Caravane de cămile te vor acoperi, și dromadere din Madian și Efa. Toate sosesc din Șeba, încărcate cu aur și cu tămâie, cântând laudele Domnului. Toate turmele Chedarului la tine se vor aduna, berbecii din Nebaiot te vor sluji pe tine și ca o jertfă bineplăcută se vor urca pe jertfelnicul Meu, și templul rugăciunii Mele se va slăvi”³.

În schimb, față de vrăjitorie Biblia este foarte categorică. Nu este pedepsită doar persoana care practică vrăjitoria, ci și cea ce apelează la vrăjitori. Dumnezeu, prin învățăturile Sale accentuează cu fermitate urâciunea față de vrăjitorie și magie, pedepsind toate neamurile ce practicauc aceste ocultisme în viața lor. Astfel vedem că cei din țara Canaan au fost toți omorâți și izgoniți afară din țară. Dumnezeu pedepsește pe cel ce practică meșteșugul de ghicit cât și pe cel ce apelează la ghicire, citire în stele, horoscop, etc. În ochii lui Dumnezeu ghicitul este o *curvie* la adresa Lui. Cel ce practică aceste lucruri s-a dezis de Dumnezeu și de Cuvântul Său și a apelat la puterile întunericului. De multe ori cei ce ghicesc folosesc Cuvântul lui Dumnezeu, Biblia după care își ascund toate nelegiuirile și fărădelegile. Vedem că Biblia condamnă păcatul ghicirii și vrăjitoriei cu toate practicile ei. Pedepsa lui Dumnezeu este clară, moartea.

---

² Dumitru Cornilescu, *Biblia cu explicații*, Ohio, Edit. Christian Aid Ministries, 1996, p. 212-213, Deuteronom, 18:10-14.

³ *Ibidem*.

Astăzi vrăjitoria – magia nu mai e percepută ca fiind o practică ocultă, nu ne ferim de ea nu o abordăm cu temere nu o condamnăm ci mai degrabă ne raportăm la ea cu normalitate. Mai toate posturile de radio și televiziune își încep ziua de lucru prezentând horoscopul. Tot mai mulți sunt cei ce apelează la ghicitori sau vrăjitori cu scopul de-ași rezolva probleme de business, căsătorie, familie, relații cu ajutorul ghicitorilor, neînțelegând că apelează la forțele celui rău. Cu cât mai mult oamenii apelează la practicile ghicirii și vrăjitoriei îl îndepărtează pe Dumnezeu din viața lor tot mai mult și mai mult înșelându-se singuri. Dacă în evul mediu atât creștinii cât și Biserica catolică urau vrăjitoria ajungând până la pedepsirea celor ce o practicau, precum alungarea, închisoarea, mutilarea dar mai ales execuția⁴, astăzi, magia și vrăjitoria este des întâlnită în talk-show-uri cu și despre practicanți ai magiei sau a vrăjitoriei, în diverse emisiuni de divertisment, în superstiții, tradiții, în comunitățile tradiționale de romi, mediul online, talismane și amulete norocoase, etc.

Primul care a instituit procesul vrăjitoarelor în Transilvania a fost principele Mihai I Apafi. Cel mai lung proces al vrăjitoarelor în zona Transilvaniei a avut loc la Sibiu în anul 1718 și a durat peste trei ani. Condamnatele erau interogate și supuse la chinuri groaznice, pentru ca final să fie condamnate la moarte și arse pe rug în oraș. Procesul vrăjitoarelor a fost interzis pe teritoriul Transilvaniei încă din anul 1768, de Maria Tereza⁵.

Încă de la începuturile lumii, magia și-a făcut simțită prezența în toate locurile și timpurile. Aflată mereu în umbra religiei, uneori chiar în interiorul acesteia, deseori într-o competiție deplină, magia are totuși în sine ceva sacru ce oferă celui care apelează la ea uneori certitudinea, iar dacă nu, măcar speranța sau iluzia că reprezintă un mijloc de acțiune eficient asupra lumii invizibile. Lumea de azi este magică prin evoluție. Societatea de azi ne pregătește și ne transmite emoția unei noi descoperiri miraculoase, nemaivăzute. Imaginația nu are limite, suntem antrenați pentru această lume a iluziilor și inimaginabilului citind, vizionând spectacole și filme sau conectându-ne la lumea virtuală.

---

⁴ Wikipedia: **Arderea pe rug** a fost o pedeapsă aplicată, în special în Evul Mediu, celor acuzați de vrăjitorie sau erezie. Execuția celor condamnați la moarte consta prin arderea lor de vii pe rug constituit dintr-o grămadă de lemne. Această metodă de condamnare la moarte a fost aplicată din Evul Mediu timpuriu până în ultima perioadă a acestei ere (secolul al XV-lea–secolul al XVI-lea). Sentința era dată de Inchiziție, fiind astfel executați cei învinuiți de vrăjitorie sau erezie. Dacă osânditul recunoștea vinovăția faptei sale, atunci călăul îl strangula înainte de aprinderea rugului sau i se legau saci cu praf de pușcă pentru a simula focul Sodomei care, după Biblie, ar fi ars sub o ploaie de foc. Vrăjitoarele erau arse pe rug pentru ca sufletul lor să ajungă în rai. Accesat în 14.07.2020.

⁵ <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/vanatoarea-de-vrajitoare-de-la-motivele-aberante-la-metodele-de-tortura>. Accesat în 05.10.2020.

Deseori, membrii societății românești atribuie vrăjitoria etnicilor romi, ajungându-se până a privi această practică ca pe o meserie moștenită de romi, cunoscută doar de aceștia și nimeni altcineva nu ar mai practica-o. Pentru a ne raporta la această ipoteză, mai întâi ar fi indicat să-i cunoaștem pe romi. Cine sunt ei, de unde vin, care sunt obiceiurile acestora, în ce context vrăjitoria-magia este privită ca fiind o caracteristică a acestui popor.

Cele mai multe opinii stabilesc originea romilor bazându-se pe lingvistică, limba rromani vorbită de aceștia fiind asemănătoare cu sanscrita, limba vorbită în NE Asiei de diverse triburi.

Diverse cărți de specialitate, articole, pagini web și reviste de cultură expun un aspect de regulă comun și anume că romii provin din India. Dar majoritatea afirmațiilor nu au la bază documente care să certifice această ipoteză. Jean Pierre Liegeois în lucrarea *Romii în Europa* afirmă faptul că: „Pe tot parcursul istoriei lor, romii nu au lăsat în urma lor decât documente produse de alții, cu bune cu rele, cu lucru reale sau imaginare. Iar memoria colectivă a reținut mai mult aspectele legendare decât certitudinile”⁶. Același autor afirmă faptul că primele grupuri nomade ce au ajuns în Europa, au generat confuzie în rândul membrilor societății, aceștia neștiind să-i asimileze în vreo categorie, atribuindu-le diverse denumiri presupuse în funcție de origini. Această, abordare pare să certifice modul în care identitatea romilor este percepută în spațiu european. De-a lungul istoriei, romilor li s-au atribuit multiple denumiri precum țigani, sinți, domi. Diverși teoreticieni afirmă că numele „gypsies” a fost atribuit romilor, deoarece s-ar crede că aceștia provin din Egipt. Jean Pierre Liegeois afirmă în lucrarea lui faptul că mai multe regiuni populate de romi în urma migrației au fost botezate „Micul Egipt”, denumire atribuită în special datorită fertilității lor⁷.

După istoricul Neagu Djuvara, țigani ar fi fost un trib care a fugit din nordul Indiei din cauza faptului că nu a mai suportat regimul la care era supus de către castele superioare. Aceștia făceau parte din casta Paria, de membri căreia cei din castele superioare nici măcar nu aveau voie să se atingă⁸.

O teorie sugerează că după ce au părăsit India, romii au migrat spre vest, în Iran (Persia) și în Peninsula Arabică, dar, se pare, li s-au alăturat unele migrații din nordul Indiei până în Asia Centrală (deși unii susțin că grupul din Asia Centrală a ajuns într-o migrație anterioară acesteia). Unele grupuri au migrat spre vest - la Bizanț și Caucaz,

⁶ Jean Pierre Liegeois, *Romii în Europa*, București, Edit. Monitorul Oficial, 2008, p. 15.

⁷ *Ibidem*.

⁸ <https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%9Aigani>, accesat 14.07.2020.

ajungând în Europa nu mai târziu de anul 1250. Prin anii 1300, migrarea lor a ajuns în Sud-Estul Europei și prin anii 1400 în Europa de Vest. Atunci când romii au ajuns pentru prima dată în Europa, aceștia au fost în măsură să spună că provin din India, dar acest lucru nu a devenit un obicei în rândul romilor și a fost uitat cu timpul. Au apărut diferite ipoteze, unele chiar bizare, despre originea lor: ei s-au gândit că pot fi supraviețuitorii unei rase preistorice ca druizii, nubienii, că sunt locuitori din centrul Pământului sau pur și simplu o populație recrutată de la periferia societății europene care își vopsește pielea și care vorbește într-un jargon născocit. Datorită faptului că niciodată nu s-au intitulat romi (de la derivația cuvântului root=persoană), le-au fost atribuite numeroase nume, cel mai adesea țigani, gitanos, gitans, zigeuner, tsiganes și cingaros⁹.

Am văzut atribuirile date romilor de-a lungul istoriei, numiri care de regulă precum am menționat sunt confuze, mai degrabă aceasta etalând denumiri care să ateste statutul lor inferior, dizgrația, indiferența sau teama față de aceștia. Dar ce semnifică aceste atribuiri. Mai multe cercetări și teorii au confirmat faptul că termenul „țigan” are o conotație peiorativă și totodată, odată cu stabilirea romilor pe continentul european, a apărut și acesta eticheta de ghicitori sau magicieni, cunoscuți sub numele de *Atsiganos*¹⁰. Termenul *Athinganoi/athinganos*, apelativ întâlnit în secolele XI-XII, exprimă în mod cert o coordonată a mentalului grecilor bizantini, dar ne oferă și informații despre mentalitatea presupușilor strămoși ai țiganilor, apăruiți în Bizanț în acea vreme. De ce oare grecul bizantin percepea cete necunoscute de oameni din afara imperiului drept „intangibili, de neatins” (*athinganoi*) și nu îi numea, pur și simplu, păgâni, vrăjitori, magicieni etc.? Poate fi, la un prim reflex, reacția unei lumi creștine, radicale, în fața unor grupări de oameni necunoscuți și necreștini. Nimic însă nu ne oferă această certitudine și, din acest motiv, suntem nevoiți să căutăm și alte informații care ar putea explica apelativul *athinganoi*¹¹.

Asociați fiind cu aceste caracteristici, în timp romii s-au raportat la acestea, ghicitul li se potrivea perfect și totodată, ghicitul era o modalitate simplă de a câștiga bani.

---

⁹ Romaninet – *Curs multimedia de limba romani pentru promovarea diversității lingvistice și îmbunătățirea dialogului social - Raport privind populația romă* - p. 2.

¹⁰ Jean Pierre Liegeois, *op. cit.*, p. 15.

¹¹ N. Stchoupak, L. Nitti, L. Renou, *Dictionnaire sanskrit-français, op. cit.*, *ati* „foarte, în exces, intens”, „raportat la”; p. 10b; *ingā* „mobil, pus în mișcare”, 130b; *-nin* „sufix care marchează un agent al mișcării în limba sanscrită”; în concluzie: *at(i)-ingā-nin* „persoană în mișcare, călător, nomad”(skr.); este foarte posibil ca acesta să fie sensul adevărat al cuvântului *athinganoi* ca împrumutat în limba greacă din spațiul cultural adiacent, în mare măsură compatibil lingvistic cu cel indian. <https://limbaromana.org/revista/etimologia-cuvintelor-%C8%9Bigan-%C8%99i-rrom/>.

De-a lungul timpului, romii au folosit multiple metode de ghicit, de la boluri de cristal, cărți de tarot, până la numerologie (interpretarea numerelor) și cititul în palmă. Societatea consideră aceste practici ca fiind ocupații „diabolice”, magice, vrăjitoarești, condamnate atât de Biserică și judecate de tribunalul Inchiziției, cât și de tribunalele laice. Chiar din 1427, cum spuneam, la data primei lor apariții la porțile Parisului, țigăncile practicau în public chiromanția și necromanția. Pictori precum și marii scriitori ai secolelor următoare – Ronsard, Marot, Gil Vicente, Cervantes, Moliere, Pepys, Lesage ș.a. – descriu sau măcar fac aluzie la asemenea practici. Cu toate interdicțiile autorităților laice și ecleziastice, țărani, orășenii și adeseori chiar persoane din societatea înaltă le consultau pe aceste chiromante „egiptene”, uneori chiar chemându-le acasă. Li se atribuiau și alte puteri magice – de a descoperi comori ascunse, de a stinge un incendiu, de a pregăti droguri cu efecte afrodisiace, de a face amulete, de a vindeca de boli oameni și animale, pregătind tot felul de băuturi și alifii – asemenea nenumăratelor „doftoroaie” de la sate¹².

Interesant e faptul că societatea de-a lungul istoriei a blamat orice acțiune orice practică a romilor, defăimându-i și osândind orice ar fi fost legat de acest grup, independent că ar fi vorba de practicile oculte sau modul lor de viață. Deși despre vrăjitorie se spune că primele manifestări ale acesteia ar fi apărut, în perioada erei glaciare, atunci când hominizii își făurea uneltele rudimentate și încercau să stăpânească focul raportându-se la utilitatea acestuia ca la ceva sacru¹³, totodată deși istoria, miturile și folclorul popular afirmă faptul că printre noi au existat persoane reprezentative despre care s-ar fi spus că au puteri miraculoase fiind catalogați ca vrăjitori, azi această îndeletnicire este în cea mai mare parte atribuită romilor. Respingerea în diverse forme, a devenit un element dominant între romi și anturajul apropiat. De regulă, acestea generau conflicte spontane, romii fiind găsiți țapi ispășitori, etichetați cu sintagma „Așa nu!”.

Revenind în sfera vrăjitoriei și a magiei în comunitățile de romi ne dăm seama că de fapt, magia practică de aceștia este privită de membrii societății în același context, de respingere și ură. Diverse teorii asimilează vrăjitoriei și capacitatea de tămăduitor - vraci¹⁴. Romii, prin specificul lor istoric de nomadism, deseori au fost supuși situației de a apela la vraciul-doctorul comunității. Vracii comunității de altfel

¹² „Lohanul”, 2015, nr. 33, p. 57.

¹³ Gheorghe V. Brătescu, *Vrăjitoria de-a lungul timpului*, București, Edit. Politică, 1985, p. 19.

¹⁴ **VRACI**, vraci, s. m. (învechit și popular) **I.** Medic, doctor; tămăduitor. Vraciul îi dădu bune nădejdi și, după mai multe zile de muncă, puse pe băiat pe picioare cu zile, încă slab, dar vindecat de boala ce-i pricinuisse întristarea și oboseala. POPESCU, B. III 15. Vremea va potoli necunoscuta ei patimă, mai bine decât lecurile vracilor. ODOBESCU, S. I 138. Din boală vraciul te scoate, Iară din urît nu poate. ALECSANDRI, P. P. 307. **2.** Vrăjitor. Veniți, vraci și vrăjitoare, puișorul să-mi treziți! EFTIMIU, I. 122. A îmbiat pe la vraci și filozofi, ca să le caute la stele și să le ghicească dacă or să facă copii.

erau femeile bătrâne care în timp au moștenit secretul diverselor licori și al descânteceelor tămăduitoare. Incantațiile, amestecul de plante, întregul proces al vrăciului era medicamentul comunității. Oamenii și Biserica au condamnat astfel de practici. Le reproșau romilor nu numai indiferența lor în materie de religie, superstițiile sau practicarea ghicitului, ci și prea marea lor libertate în exprimare a tradițiilor și a modului de viață. Dar realitatea era cu totul alta. Romii credeau și cred în Dumnezeu. Sunt temători de Dumnezeu și cred în puterea providenței divine, în existența unei lumi de dincolo, au un sentiment și un respect al sacralității, deși pentru ei sacramentele reprezintă mai mult o forță magică decât o motivare a credinței.

Magia practică de romi, descântecele-farmecele, dezlegările, deochiul presupuneau nu numai un ritual ci stăruințe și rugăciuni aduse lui Dumnezeu, prin care practicantele invocau puterea divină în rezolvarea problemei. Totodată credibilitatea credinței în Dumnezeu a acestora e generată de faptul că în întreg ritualul vrăjitoresc se regăsesc crucea, mirul și icoana elemente ce definesc într-o anumită măsură credința în Dumnezeu. Oamenii, în general cataloghează aceste practici ca fiind diavolești și mai degrabă le consideră înșelătorii. Interesant cu privire la acest aspect e faptul că biserica cunoaște aceste practici și are la rândul ei capacitatea de a dezlega persoana supusă farmecelor sau vrăjilor. În prima ipostază, însăși Biserica, catolică în special, condamna vrăjitoria.

Istoria ne relatează cruzimea Bisericii catolice cu privire la femeile vrăjitoare. Majoritatea femeilor despre care se presupunea că ar fi fost vrăjitoare erau executate prin arderea pe rug.

În a doua ipostază ne putem raporta la contradicția Bisericii față de astfel de acte de cruzime. Biblia pe de-o parte ne îndeamnă înspre astfel de acte: „Pe vrăjitoare să n-o lași să trăiască”¹⁵, „Dar dacă un om sau o femeie cheamă duhul unui mort, sau se îndeletnicește cu ghicirea, să fie pedepsiți cu moartea; să-i uciideți cu pietre: sângele lor să cadă asupra lor”¹⁶, iar pe de altă parte, prin cea de-a șasea poruncă divină însemnată în piatra, ne îndeamnă ferm să nu ucidem¹⁷. Într-un final remarcăm faptul că practica ocultă la romi este percepută înșelătorie în schimb aceleași practici moderne existente în ziua de azi (horoscop, aplicații web, trucuri de magie) sunt percepute a fi destin, modernism etc.

Crescând într-o comunitate de romi, am avut ocazia să cunosc multe aspecte cu privire la vrăjitorie și alte practici oculte - farmece. În urma unei discuții purtate cu o

¹⁵ *Biblia*, Exodul, 22:10.

¹⁶ *Idem*, Levitic, 20:27.

¹⁷ *Idem*, Exodul, 20:6.

practicantă a vrăjitoriei, am constatat că de fapt cei practică vrăjitoria își supun propria viață unui risc major. Conform celor relatate de aceasta, vrăjitoare în momentul ritualului se transpune în persoana care îi solicită ajutorul, se transpune în caracterul acestuia preluând asupra sa atât problema omului în sine dar și atitudinea, comportamentul, identitatea și păcatul săvârșit. Riscul e generat de întoarcerea răului asupra vrăjitorului. Răul nu rămâne niciodată nepedepsit. Răul persoanei care apelează la magie se poate transpune în caracterul vrăjitoareii sau a unei persoane apropiate acesteia.

Vrăjitoria în comunitățile de romi este sacră, atribuindu-se acesteia o importanță majoră atât din perspectiva transmiterii acestui meșteșug, cât și al păstrării secretelor specifice fiecărui ritual în parte. De obicei, meșteșugul vrăjitoresc în familiile de romi este transmis primei fete născute în familie. În situația în care acest lucru nu este posibil fie datorită faptului că mama vrăjitoare nu a avut copii sau a avut doar băieți, meșteșugul se transmite primei nepoate.

Vorbele din bătrâni spun că vrăjile pot fi desfăcute doar cu ajutorul descântecelor iar persoana care descântă trebuie să fie întotdeauna o femeie. Ea trebuie să cunoască întregul ritual al descântecului și să-l îndeplinească conform celor moștenite. E interesant faptul că, romii extrem de rar ghicesc pentru ei înșiși sau pentru vreun membru din comunitate. Mulți sceptici afirmă că aceasta se întâmplă, deoarece romii sunt conștienți de faptul că practica lor e înșelătorie dar realitatea e că romii nu sunt interesați de viitor.

Secretele vrăjilor sunt păzite cu sfințenie și divulgarea acestora poate genera excluderea din comunitate. Secole de-a rândul romii le-au petrecut pe drum de aici derivă și caracterul lor nomad. Drumurile le-au deschis porți, oportunități și noi îndeletniciri. Au dobândit un misticism aparte și magia în sânul comunității a început să înflorească. Majoritatea femeilor ghiceau în cărți, palmă, cafea, glob de cristal, ghioc. Vrăjile practicate de aceștia erau cunoscute în societate, percepute ca fiind exotice dar și de temut.

Exemple de vrăji practicate de romi: legare sau dezlegare de cununii, farmece de alungare a bolilor și a nebuniilor, legări de dragoste, legări și dezlegări de cupluri, incantații și ritualuri de spor în casă de belșug, de sănătate de noroc, prezicerea viitorului, alungarea temerii de moarte și de duhuri necurate etc. O însemnătate aparte în folclorul rom o are cuțitul. Acesta are un statut special în practicile oculte. Pentru romii vrăjitori cuțitul e cel ce apără, taie, împunge sfășie și este cel mai bun cunoscător al morții. Cuțitul gustă sângele și uneori nu își poate potoli setea. De aici derivă și rolul special pe care în ocupă acesta în ritualurile de magie practicate de romi. Sunt vrăji în care cuțitul este

înfîpt în masă, chiar în timpul descântecelor rostite, el este cel ce aduce sacrificiul și jertfa în ritualurile rome. Găinile sacrificate și sângele acestora treceau printr-un ritual în care vedeta era din nou cuțitul.

Studiu de caz

Una din vrăjile care mi-au marcat copilăria am trăit-o acum 25 de ani. Aveam vârsta de 7 ani, când am cunoscut pentru prima dată vrăjitoria, mai mult trăind-o propriu zis dat fiind faptul că eram unul dintre „ingredientele”¹⁸ ritualului vrăjitoresc. Totul a pornit de la o situație bizară. Mătușii mele i s-au furat din propria casă mai multe articole vestimentare de calitate, articole pe care de fapt mătușa mea ar fi dorit să le comercializeze. Iritarea mătușii era de nestăpânit dat fiind faptul că, pentru dânsa, comercializarea de articole vestimentare reprezenta unica sursă de venit. Pierderea survenită, faptul că nu a identificat făptașul și teama de posibil alt furt a determinat-o să apeleze la vrăjitoare. Astfel a apelat la una dintre vrăjitoarele cunoscute din comunitate, care a sfătuit-o să caute șapte fete care nu au ajuns la pubertate cu vârsta cuprinsă între 6-10 ani, să pună în mijlocul casei un butoi mare de lemn pe care să-l umple cu apă și întrânsul să pună busuioac și o verighetă. Apoi cele șapte fete să fie așezate jurul butoiului cu fața către apă și în totalitate acestea să fie acoperite cu o pătură mare, astfel încât să nu se întrevadă nici un licăr de lumină.

Inițial tuturor fetelor participante li s-a părut ritualul un joc amuzant dar după ce vrăjitoarea împreună cu preotul au rostit o incantație cunoscută doar de aceștia și ne întreba pe fiecare pe rând dacă vedem ceva în apă, hazul a fost înlocuit cu spaimă. Deasupra apei a apărut cât se poate de clar imaginea făptașilor. Mai mult, de o claritate inimaginabilă se vedea modul în care au acționat aceștia. Cum au intrat în casă, ce au luat, când au plecat unde s-au dus, unde au pus ceea ce au furat. Mai impresionant a fost faptul că se auzea în duzină tot ceea ce vorbeau, unde să caute ce să caute cum să împartă ceea ce furaseră, era de-a dreptul inimaginabil. Deplasându-ne la domiciliul făptașilor au fost găsite toate lucrurile furate exact în locul în care imaginea clară a apei din butoi ne-a reflectat-o. Nedumerirea se citea nu doar pe fața făptașilor ci și pe a noastră a celor șapte fete devenite pentru o zi vrăjitoare. De fapt despre ce a fost vorba, magie, vrăjitorie, forță divină sau diabolică. Vrăjitoarea comunității ne-a explicat ritualul și de fapt incantația/vraja a presupus deschiderea a unui portal al trecutului în care nu poate intra decât o persoană pură. Atunci am înțeles rolul meu și a celorlalte fete în acest proces de fapt nu numai incantația în sine a făcut acest lucru posibil, ci și puritatea noastră fără de care incantația ar fi fost de prisos.

¹⁸ Vraja presupunea ca vrăjitoarea să folosească 7 fete care încă nu a ajuns la vârsta pubertății ca parte a ritualului.

Concluzii

Extraordinara lume a magiei străvechi românești a început să apună încă de la începutul secolului trecut. Mare parte din vrăjitoarele și vrăjitorii români au murit fără să fi transmis mai departe tainele și învățăturile lor. Magia noastră arhaică a primit lovituri puternice prin infiltrarea unor practici și metode străine spațiului, românesc, în speță vrăjitoria și mai ales „vrăjelile” țigănești le-au înlocuit treptat, dar tot mai mult pe cele autohtone. În plus, odată cu extinderea urbanizării, românii de la orașe au început să uite practicile lor (în special în perioada interbelică), fiind atrași de spiritism și alte domenii ale paranormalului descoperite și introduse în țară de „intelligenția” română care începea să călătorească prin Europa. Lumea și așa ascunsă a magiei satului românesc s-a ocultat încă și mai mult odată cu apariția regimului comunist în România. Regim care făcea apologia unui materialism științific, ateist, care respingea și condamna astfel de practici descrise în limbajul de lemn tipic drept „activități mistice” sau „obiceiuri primitive, ignorante și retrograde, care trebuiesc să dispară pentru a face loc luminii umanismului comunist”¹⁹.

Vrăjitoria există din timpuri imemorabile. În ciuda progresului civilizației umane, practicile de manipulare a semenilor s-au păstrat și diversificat, multe dintre ele dovedind o regretabilă eficacitate. Nu este vorba despre superstiții sau autosugestie; din nefericire pentru noi toți, ritualurile magice posedă o forță reală²⁰.

---

¹⁹ <http://www.descopera.ro/cultura/12212458-magia-si-vrajitoria-la-romani> 14.09.2020.

²⁰ <http://www.spiritus.ro/PARAPSIHOLOGIE/vrajitoria.htm> 14.09.2020.